

12
За Українську Самостійну
Соборну Державу!

43
Воля народам!
Воля людині!

УКРАЇНА В БОРОТЬБИ

Е д - м е м о а р
Генераьного Секретаря Закардонних Справ
Української Головної Визвольної Ради
на Мирну Конференцію в Парижі

Видання Закардонного Предсавництва Української
Головної Визвольної Ради /УГВР/
Листоень 1946

За Українську Самостійну
Соборну Державу!

Воля народам!
Воля людині!

У

УКРАЇНА В БОРОТЬБІ

Е д - м е м о а р
Генерального Секретаря Закордонних Справ
Української Головної Визвольної Ради
на Мірову Конференцію в Парижі

Видання Закордонного Представництва Української
Головної Визвольної Ради /УГВР/
Жовтень 1946

45

Від Редакції

Дня 1 жовтня 1946 вислав Генеральний Секретар Закордонних Справ Української Головної Визвольної Ради до Секретаріату Мирової Конференції в Парижі та до окремих делегацій Ед-мемоар, що його зміст тут подаємо.

До згаданого Ед-мемоару долучено супровідне письмо слідуєчого змісту:

"Ексцеленціє!

Дня 1 вересня 1946 року було вислано Вам спільний меморіал делегата егзильного Уряду Української Народної Республіки та Генерального Секретаря Закордонних Справ Української Головної Визвольної Ради, в якому було з'ясоване становище українського народу до питання репрезентації України на мировій Конференції. Тепер маю честь переслати Вам ед-мемоар про розвиток ситуації на Україні в останніх роках та про сучасний стан боротьби українського народу за повну державну незалежність. Наші висновки мають окреме значення у зв'язку з чисткою, що її зараз проводять більшовики на Україні та в цілому СРСР.

Генеральний Секретар
Закордонних Справ
Української Головної Визвольної Ради."

Публікуючи назване ед-мемоар, хочемо принаймні частинно познайомити українське громадянство поза рідними землями про цю українську зовнішньо-політичну діяльність, що ведеться сьогодні серед чужого нам світа, а якої головним завданням є поінформувати цей світ про сучасну визвольну боротьбу українського народу на його рідних землях.

Редакція.

ЕД-МЕМОАР

/Розвиток ситуації на Україні в останніх роках та сучасний стан визвольної боротьби українського народу/

1. Українські визвольні змагання в роках 1917-21.

В 1917 році, в днях розвалу російської царської імперії, український нарід відновив свою державу, яку він втратив у 18 сторіччі. Українська Народна Республіка, що в той час повстала, була висловом волі всього українського народу. Вона була визнана рядом тодішніх держав, м.ін. Францією та Великою Британією.

Не зважаючи на те, що російська комуністична партія, яка в той час здобула владу в Росії, визнала клич самовизначення народів бвшої царської імперії та що український уряд мав соціалістичний характер, молода українська держава стала вже в перших місяцях її існування предметом агресії зі сторони большевицького уряду в Москві. Цю свою агресивну поставу у відношенні до України большевики намагалися обґрунтувати тим, що мовляв Україну опанувала "реакція", насправді ж причиною большевицької агресії було бажання большевиків влучити Україну знову в склад відновленої ними російської імперії.

В тій ціли Москва, всупереч волі українського народу насадила в Харкові т.зв. український комуністичний уряд, що виконуючи накази своїх московських зверхників, почав боротьбу проти української держави. В цей спосіб московські большевики хотіли надати своїй агресії характеру ук-

47

раїнської громадянської війни, а російську інтервенцію звести до звичайної "помочі" "братньому урядові" Української Радянської Соціалістичної Республіки.

Але всупереч тим тенденціям Москви, війна в Україні прибрала нормальний характер міжнародної війни, в якій виступав з одного боку український нарід зі своїм легальним урядом, а з другого боку Москва, як агресор, що без виповідження війни намагалися своїми військами окупувати чужу територію.

Оборонна війна України проти московської агресії тривала чотири роки. Україна, яка своєю боротьбою захищала в той час світ перед наступом більшовиизму на захід, вела названу війну здана виключно на власні сили.

У висліді кількакратно переважаючої сили ворога Україна була окупована більшовиизмом. Та в цей спосіб боротьба українського народу не скінчилась. Вона перейшла тільки у нову стадію. Уряд Української Народної Республіки та голова держави Симон Петлюра, хоч були змушені покинути територію України, з боротьби за українську самостійну державу не зрезигнували і продовжували її далі на емігрі. Діяльність Президента Петлюри була для більшовиизму така небезпечна, що їхні агенти вбили його в 1926 р. в Парижі, думаючи, що зліквідувавши провідну постать, зліквідують і в цей спосіб і сам український визвольний рух.

Внаслідок боротьби проти більшовиизму, мусів український нарід вести також оборонну війну проти польської агресії. Поляки скористали з того, що українські армії були зайняті боротьбою проти більшовиизму і в 1918 році підступно напали на Західну Україну, на якій тоді також було відновлено українську державу. По одному році завязаної війни проти польської агресії, українські армії, що знайшлися між двома фронтами, більшовиизм і польським, були змушені опустити Західну Україну.

Україну і дати піддержку тим українським арміям, що в той час боролися проти большевиків.

2. Від 1920-1939 року

У висліді мирового договору у Ризі та інших договорів, територія Української Народної Республіки була поділена на чотири часті. Найбільша частина знайшлася під большевицькою займанщиною, у формі т.зв. Української Радянської Соціалістичної Республіки. Друга, що до величини частина, тобто Західна Україна була влучена насильно до польської держави. Вкінці, решта українських земель були влучені до Румунії і Чехословаччини.

Програма війна не послабила визвольної боротьби українського народу. Вона, як сказано тільки виявилася в інших формах. Під большевицькою займанщиною, довго по скінченні війни проходили українські поветання проти чужого Україні большевицького режиму. Щоб заспокоїти українські народні маси, большевики були змушені надати, створений ними з тактичних причин, Українській РСР певні форми незалежності. Для того УРСР з початку існувала як сповидно особна держава, зв'язана з Росією тільки "військовим союзом" задержуючи певні форми суверенності в законодавчій ділянці, мала свої окремі закордонні представництва, заключувала договори та загально мала, принаймні теоретично прерогативи підмету міжнародного права.

Але такий стан довго не тривав. В 1928 році повстав на основі догору всіх советських республік, між ними і УРСР, - Союз Советських Соціалістичних Республік. У висліді того договору Україна "добровільно" зрезигнувала зі своїх теоретичних суверенних прав в користь ССРСР. З того часу і теоретичне і практичне обмеження прав УРСР в користь Центральної московської влади

прибрав часом яскравіший характер.

Не зважаючи на різнородні більшевицькі підступні маневри, український нарід трактував завжди більшевицьку владу на Україні, як ворожу займанщину та проти неї боровся. Визвольна боротьба українського народу була ведена в той час у двох формах: 1/ підпільної конспірації та 2/ легальної опозиції.

Після закінчення періоду масових протибільшевицьких повстань на Україні, що довгий час робили ілюзоричною советську владу на території України, український визвольно-революційний рух прибрав форми тайних політичних організацій. Найважливішою з них була Спілка Визволення України. Влаштований Москвою монстр-процес супроти частини її членів з професором Єфремовим на чолі, доказував, що це був рух, в якому брали участь всі суспільні верстви України, включно з високими державними урядовцями. З часом до визвольно-революційного руху прилучилося багато тих українських комуністів, які побачили в якому напрямі йде розвій ситуації на Україні та ствердили, що легальна боротьба за повну державну незалежність України в складі ССРСР не доведе до жодних реальних результатів.

Бо українські комуністи та весь цей інтелігентський елемент, що уважав недоцільним революційні методи боротьби, включився в державний апарат УРСР та старався шляхом легальної опозиції проти лінії наказаної з Москви, вкладати український зміст у форму УРСР. Та цей метод боротьби з авторитарною більшевицькою системою показався дуже скоро мало успішний. Москва побачила, що українські комуністи в той час також змагались до здобуття державної незалежності України, що на практиці означало б відірвання України від московського центру. Тому від 1930 року почалась сильна московська реакція на Ук-

раїні. Москва закинула українським комуністам ухил в "буржуазному націоналізмі" та по черзі ліквідувала провідних українських діячів, зокрема ряд міністрів УРСР. В цей спосіб були зліквідовані такі найвизначніші представники українських комуністів та діячів як Скрипник, Хвильовий, Волобуєв, Шумський та багато інших, що змагали до справжньої державної незалежності України.

Разом з ліквідацією політичних керівників УРСР прийшла також ліквідація культурних та суспільних діячів. Сотні тисяч українців опинилися в концтаборах і тюрмах, або були прямо знищені через НКВД. ССРСР був вже тоді централізованою російською імперією, що поневолює інші народи.

Такий оборот справи, що показав не-реальність легальних форм боротьби проти большевицького тоталізму, пересунув точку тяжесті на підпільні форми визвольної боротьби українського народу. Від 1930 року немає вже майже легальної опозиції на Україні, і майже вся боротьба переходить в підпілля. Це було тимбільше зрозуміле, що Москва жорстокими методами почала винищувати маси українського народу. Жертвою штучно викликаного голоду на Україні в 1933 році згинуло кілька мільйонів людей. Водночас в рр. 1934-37 були проведені на Україні чистки, що принесли велике знищення зокрема серед української інтелігенції. Та це не зламало сили українського націоналізму, що нищений Москвою, був водночас виразником прагнень українських мас до повної державної незалежності. Про це переконують нас пізніші воєнні роки та сучасна дійсність на Україні.

Деяко іншими шляхами пішов розвиток української політичної боротьби за незалежність на тих українських етнографічних територіях, що опинилися поза межами ССРСР, тобто передусім на Західній Україні, під Польською займанщиною.

Як згадано західні українські землі були проти волі українського народу прилучено до польської держави. Як було передбачено в рішенні Ради Амбасадорів з 1923 р. ці землі мали користуватися повною автономією, того однак польський уряд ніколи не здійснив. З уваги на те, що Польща була в першому десятиріччі свого існування демократичною державою, українці мали певну змогу в Польщі легальними засобами боротися за свої політичні права. Це й робили українські політичні партії. Борючися за політичні, культурні та господарські права українського народу, ті партії стояли на становищі, що остаточно їх ціллю є об'єднання всіх українських земель в українській державі.

В принципі все українство негувало польську владу на українських західних землях, що виявилось м.ін. в тому, що в українській публіцистиці називаю поляків стало окупантами, щоб підчеркнути факт насилля та тимчасовости існуючого стану.

Поза легальними українськими партіями, такими як Українське Національно-Демократичне Об'єднання, партія соціалістів-радикалів, соціал-демократична партія та католицькі партії, була одна українська підпільна організація, що стояла на строго екстремістичному становищі у відношенні до Польщі. Це була Українська Військова Організація УВО, założена старшинами бувшої української армії. Ця організація поставила собі за завдання підготувати повстання проти Польщі і поборювати Польську екстермінаційну політику при допомозі терору, зверненого проти тих поляків, що найбільше провинилися супроти українського народу. Цєю Організацією, дуже впливовою серед колишніх комбатантів та молоді керував полковник Євген Коновалець, що жив на еміграції в Женеві.

Розвій подій в УРСР, про який ми згадували, а також політичні перемини в Польщі, які пере-

ставляли її з реїок демократії на рейки тоталітарно-диктаторської держави, переконували західних українців, що тактика легальної політичної боротьби буде показуватися щораз ~~якщо~~ більше недоцільною, тому, що можливості її ведення ставали щораз вузчі. Це було причиною, що політичні легальні партії почали щораз більше тратити свої впливи в користь підпілля.

З другого боку, Провід УВО, здобуваючи щораз більші впливи на маси, побачив, що ~~теперішні~~ рямці організації є за вузькі та що треба представити організацію з військово-революційної на політично-революційну. Так само виявилася потреба перемінити її з західно-української організації на загально-українську революційну організацію, яка поставила ~~б~~ собі за завдання ~~квваж~~ ~~хввжж~~ об'єднати революційні сили цілої України, отже також УРСР та разом розвинути широкую акцію в напрямі відновлення незалежності України.

На конгресі українських революціонерів та провідних політичних діячів в 1929 році, рішено заступити УВО новою політично-~~хххххххххххххх~~ революційною організацією, що мала б докладно розроблену політичну, соціальною та економічну програму. Конгрес змінив назву УВО на "Організація Українських Націоналістів" ОУН, при чому під українським націоналізмом розумілося український визвольний рух, що прагнув до відбудови вповні незалежної української держави. Цей рух, виріс органічно з чисто українського ґрунту, був висловом волі українського народу. Всі українські політичні партії вважали себе в основі націоналістичними, отже такими, що прагнуть до відбудови державної незалежності України. Також більшовики називали завжди і називають визвольну боротьбу українського народу українським націоналізмом.

Почавши з 1929 року ОУН розвиває дуже живу діяльність на західній Україні та здобуває собі там переважаючі впливи серед населення. В парі

з тим йдуть енергійні намагання Організації поширити свою роботу на терені УРСР. Тій праці віддається передувсім полковник Євген Коновалець, що був головою проводу ОУН. Ця акція була настільки успішна, що більшовики були змушені її протиставитися радикальними засобами. Від кулі агента НКВД гине в Роттердамі в 1938 році полковник Євген Коновалець, подібно, як 1926 році згинув президент Петлюра. Але й та велика жертва, яку поніс український нарід не послабила його дальшої визвольної боротьби.

Визвольна боротьба українського народу, а зокрема боротьба ОУН була ведена також на тих українських землях, що були влучені до Румунії і Чехословаччини. Розміри цієї боротьби були визначені невеликими розмірами тих українських теренів. Тим не менше визвольна боротьба велася там під гаслом відбудови незалежної української держави та прилучення тих земель до українського материка. Бисловом того стали події, що мали місце в Карпатській Україні в 1938 і 39 рр. Коли в 1938 році, восени, Чехословаччина була перебудована на федеративних основах, ОУН розвинула ширшу діяльність в тій малій гірській країні. В наслідок тих заходів вдалося там спершу створити автономну державу, а по анексії чеських земель Німеччиною, самостійну. Не сподіваючись, щоб карпатська ~~ж~~ українська держава могла б бути сама життєздатною взявши під увагу її величину, географічне положення та економічні ресурси, ОУН все таки використала цю нагоду, щоб виявити перед світом тенденції української нації до незалежності. Геройська оборона Карпатської України і провізованою українською армією, зложеною з карпатських українців та з добровольців з усіх земель з України перед угорськими агресорами, що за ініціативою та згодою Німеччини намагалися влучити Карпатську Україну до Угорщини, з "єднала цій малій частині українських земель симпатії

світової opinii.

Тут треба додати, що тоді в м. березні 1939 року впали перші стріли проти т.зв. німецького ладу в Європі. Їх віддали на швидку руку змобілізовані українські збройні частини, в обороні державної незалежності України.

Це діялось в той час, коли напр. добре узброєна чеська армія не віддала одного стрілу до наступаючих німців та віддала Чехословаччину в руки Німеччини.

3. Від 1939 до 1945 року.

Напередодні другої світової війни була на українських землях така ситуація, що головний тягар визвольної боротьби українського народу спочивав передусім на українському підпіллі. Це в цілому відносилось до теренів УРСР, хоч боротьба була обмежена силою большевицького терору. Знов же на Західній Україні, під польською окупацією, з кожним днем зменшувалися можливості легальної боротьби, а ОУН ставала щораз більш керівником цілої визвольної боротьби українського народу. О цей процес знайшов своє повне підтвердження і окріплення від початку другої світової війни.

Упадок Польщі та прилучення Західної України до УРСР створили зовсім інші політичні умови на Україні. Всі легальні українські політичні партії, що існували в Польщі, в підсоветській дійсності перестали існувати, бо вона як це показала практика українських комуністів не дозволяє на ніяку легальну політичну боротьбу. Одиноким носієм самостійницького руху стала ОУН, що в умовах большевицької дійсності, єдина не зложила зброї. В нових умовах, ОУН тепер більше як досі поширює свої акції на цілу українську

5

територію та стає найгрізнішим ворогом большевицького режиму на Україні. Український націоналізм, що його большевики так завзято винищували довгі роки свого панування на Україні та який, як це їм видавалося мав бути остаточно знищений в рр. 1934-37 віджив наново у формі широкої політичної підпільної боротьби ОУН.

Таку саму послідовну і незалежну політику веде самостійницька ОУН в часі н і м е ц ь к о ї о к у п а ц і ї України. Провідні українські самостійницькі круги не мали жодних ілюзій щодо фактичних планів Німеччини у відношенні до України. В тому відношенні повчаючим прикладом міг служити досвід 1918 року, коли німці вже раз були на Україні. Багатомовними фактами для українців було також поступовання Німеччини в час існування Карпатської України, так само, як видання Польщі одного з провідних діячів українського самостійницького руху в 1934 році, всупереч всім неписаним законам права азилу.

Тим не менше українці враховували те, що війна Німеччини проти ССРСР відкриє нові можливості боротьби за Українську державу. Українцям було ясним, що тут йтиме за рівно про боротьбу проти давніх, як і проти нових займанців, отже проти німців і большевиків. Вислід негативного відношення до німців був даний на еміграції в заяві еґалітного Уряду Української Народної Республіки в Парижі 1940 році. Водночас на українських землях ішла підготовка до того, щоб в надходячий час дати вислів незалежності української політичної боротьби за власну державу проти всяких займанців. В квітні 1941 р. отже на два місяці перед війною на сході, була винесена на конгресі ОУН, яка в той час станула під керівництвом Степана Бандери, постанова про те, що український нарід буде продовжувати свою визвольну боротьбу за власну державу, незалежно від всіх можливих територіальних змін на Сході Європи.

Вірна о цій постанові ОУН, дала вже в перших дгяхй війни на сході ініціативу для виявлення незалежної волі українського народу. В дні 30 червня 1941 року українські Національні Збори у Львові, покликали до життя тимчасове Українське Державне Правління, яке зразу перейняло на себе відбудову незалежного державного життя на землях України. Поставлений перед доконаний факт та заскочений тим німці, що від кількох днів машерували на схід, прийняли зразу гострі репресійні засоби супроти створеного Українського Правління та інших визначних провідних постатей українського політичного життя. В цей спосіб до німецьких концборів дісталися тисячі українських патріотів з Головою тимчасового Правління Ярославом Стецьком та Головою Проводу ОУН Степаном Бандерою на чолі. Новий німецький окупант, що прийшов в Україну з пляном її поневолити, кидає рукавицю. Український нарід під проводом ОУН прийняв цей визов і з того часу, отже до-слівно з перших днів німецької окупації України почалася завзята боротьба між новим окупантом України, а революційним українським рухом, боротьба, яка коштувала Україну сотні тисяч жертв та колосальних знижень. При тому треба підкреслити, що боротьба з німецькою окупацією на Україні почалася в час найбільшого розквіту німецької могутності, в час найбільших мілітарних перемог Німеччини.

Вона розгорілася в Україні вже тоді, коли інші народи щойно планували резистанс, маючи до диспозиції поміч своїх егзидьних урядів та їхніх аліанських союзників. ОУН повела український нарід до боротьби з німцями знаючи, що помочи ні звідки не дістане, що здана тільки на власні сили українського народу.

Ув"язнення членів тимчасового Українського Правління /з яких трьох гештафо замордувало/, та

7

провідних постатей ОУН, при помочі чого німці хотіли здушити український опір та боротьбу виявилось зовсім не висотачаючим засобом. Український підпільний самостійницький рух, не зважаючи на ті перші гострі репресії, далі поширюється та прибрал масових розмірів. Тоді німці починають також стосувати масові репресії та збірну відповідальність. Вони розгромлюють все організоване легальне життя та переводять масові арешти серед всіх прошарків українського громадянства та вивози до концтаборів таборів. В парі з тим йшов грабунок українського майна, насильні вивози людей на роботу в Німеччину, масові розстріли селян, робітників та інтелігентів. Всі ці засоби масового терору були вжиті на те, щоб в першій мірі зламати український самостійницький рух, та в цей спосіб підготувати ґрунт для повного поневолення України.

Очевидно, що в таких умовах і не доводилось говорити про яку небудь легальну політичну боротьбу з окупантським режимом. Боротьбу можна було вести тільки підпільними засобами. Більше того! Супроти масового терору окупанта одинокою правильною відповіддю могла бути участь якнайширших народних мас в боротьбі проти нього. Почавши від 1941 року ОУН повела масову політично-пропагандивну та організаційну акцію, щоб поставити в стан мобілізації весь нарід до боротьби проти німецьких загарбників. Наслідком такої постановки було те, що в 1943 році ціла Україна, отже робітники, інтелігенція, а зокрема селянство, стояла у завзятій боротьбі проти німецьких загарбників та приготовлялася до того, щоб боротьбою прийняти поворотне большевицьке поневолення, в міру того, як німці уступали з України.

Окремою і найбільш голосною формою визвольної боротьби українського народу стала в той час Українська повстанча боротьба, яка триває

досі. В 1943 р. Україну огортає масовий повстанчий рух. Створені через ОУН в 1942 р. поодинокі повстанчі відділи організовані по цілій Україні, а головню в найбільш пригожих лісистох околицях північної, осередньої та південної України, централізує з початком 1943 р. одна спільна Головна Команда. В цей спосіб приходить до створення Української Повстанчої Армії /УПА/.

Те, що найбільш характеризує українську повстанчу боротьбу з часів німецької окупації, це передусім: 1. її масовий характер, 2. її стала тенденція до опанування цілих просторів України, адміністрація ними, отже виконування влади в терені і повне виключення з нього ворога.

Всенародний характер УПА полягав в тому, що весь народ прийняв у ній у різних формах активну участь. Боротьба проти Німеччини була всеціло визнана українськими масами і тому вони давали УПА повну піддержку. Без активної участі цілого народу в боротьбі і без його допомоги УПА ніколи не змогла б була розбудуватися до тих розмірів, які вона мала. Це дало змогу УПА проводити те, чого не змогли перевести повстанці на Заході, а саме опановувати цілі простори, заводити на них власні адміністрації, усунувши зовсім ворога, в 1943-44 рр. був такий стан на більшості українських земель під німецькою окупацією, що німці опанували тільки головні шляхи та більші міські центри. На решті ж теренів панувала українська влада, в якій доручення виконував український селянин, робітник та інтелігент. На теренах опанованих УПА існували не тільки чисто воєнні устанювки, як військові школи, варстати і ін., але власна адміністрація, дрібний промисел, червоний хрест і т.д. В цей спосіб зорганізовано в той

59

час на Україні своєрідно державу в державі, яка діяла незалежно від окупантів, стоячи з ними на весь час в боротьбі. Є зрозумілим, що розпоряджаючи такою силою УПА завдала вирішальні удари німецькій окупаційній політиці на Україні та у великій мірі причинилася до розвалу на Сході. Розміри акцій УПА визначувалися м.ін. двома фактами: в 1943 році паде на Волині, як добич в руки УПА німецький автотранспорт, яким їде шеф С.А. Дятце, при чому він сам гине. В 1945 році від куль УПА є ранений командир большевицького фронту генерал Ватутін, який відтак вмирає в шпиталі.

Говорячи про розміри української визвольної боротьби треба рівнож сказати про її зовнішньополітичну концепцію. Вона випливала із фактичного стану, в якому знайшлася Україна в її боротьбі за повну державну незалежність. Українські провідні самостійницькі чинники здавали собі справу з того, що війна на Сході ведеться між двома імперіалістичними потугами, Німеччини і Росії, передусім за посідання України та що кожна з тих потуг прагне до поневолення українського народу. Тому українська визвольна боротьба мусіла звертатися за рівно проти німців як і проти большевиків.

В цей спосіб ОУН видвигнула концепцію боротьби на два фронти. Ця концепція незабаром після того як німці відступали зі щораз більших теренів України, а на їх місце прийшла червона армія і советська адміністрація, ставала щораз більше оправданою. Советські "освободітелі" з неменшою ворожістю поставилися до українського народу та його визвольного руху та старалися на "звільнених" ними теренах подібно його нищити як це робили німці. Рівночасно всі советські агенти на теренах України, окунованих ще німцями, дістали інструкції нищити всіма можливими засобами УПА

та підпільну сітку ОУН, навіть при допомозі німців, уважаючи український визвольний рух більше небезпечним, як окупаційну німецьку владу. Так само скидувані з парашутів та організовані в Україні більшовицькі партизанські загони уважали своїм обов'язком побурювати УПА, а не німецьку армію чи адміністрацію. Таке становище більшовиків ще більше підтвердило маси у правильності голошених визвольним українським рухом кличів, в правильності розчислювання на власні сили українського народу та єдиний визвольний революційний фронт всіх поневолених обома імперіялізмами народів, в правильності гасла боротьби на два фронти проти обох імперіялістів за самостійність української держави. Ця постава має сильно скріпила й піднесла престиж ОУН як керівного, єдиного в той час визвольно-революційного чинника.

В парі з концепцією й практикою боротьби проти обох тоталітарних імперіялізмів був дальше виявлений такий зміст української визвольної боротьби, який відповідав внутрішнім прагненням українських народних мас та мас інших поневолених народів та міг найкраще мобілізувати ті маси до боротьби. Українські політичні революційні чинники виходили зі założення, що в час, коли поневолені народи Сходу борються за власну державну незалежність та за соціальне визволення з-під тоталітарного гнету, якраз гасла повної політичної і соціальної свободи найбільше відзеркаляють їхні прагнення. Тому такі іменно гасла лягли в основу програми українського самостійницького руху. Тому то підставовим гаслом, під яким в той час проходила визвольна боротьба і проходить сьогодні, було гасло "свобода народам" і "свобода людині". В ім'я того клича по цілій Україні велася пропаганда проти німецького та советського імперіялізмів двох головних поневолювачів, що саме якраз боролися за гегемонію над Європою;

монію над Європою, за панування над всіма іншими народами, та оба були представниками найбільше антидемократичної і антисоціальної реакції. Подібна пропагандивна акція та мобілізація має до боротьби велася не тільки серед українського народу, але й серед інших народів Сходу поневолених обома імперіялізмами. Наслідком того була участь в повстанчих діях УПА також інших народів Сходу /грузини, узбеки, татари/, що творили в УПА окремі національні відділи. Наслідком того була також проведена на Україні, на теренах визволених через УПА І. Конференція Поневолених Народів Сходу. В 1948 р., яка дала початок для повставшого відтак Антибольшевицького Блоку Народів /АБН/.

В цей спосіб УПА стала побіч мілітарної також політичною силою українського народу. УПА не тільки нищила німецьке зацілля, переривала комунікацію німців, нищила станиці гештапо, розбивала в "язниці та звільнювала в "язнів, полонених та вивожуваних до Німеччини, а з другого боку опановувала здобуті терени та виконувала на них суверенну владу, але також вона вела широку політичну акцію на теренах України та серед других народів. В той спосіб УПА займала і займає сьогодні на Сході таку позицію, якої не займала жодна повстанча армія.

Оцей ріст УПА знаменує також ріст позицій Організації Українських Націоналістів як одиної реальної політичної організації на українських землях в час німецької окупації України і тепер. Тим не менше однак вже в 1944 році стало ясним на Україні, що верховне керівництво визвольної боротьби українського народу не може спочивати в руках одної тільки партії. До такого переконання треба було прийти у висліді того процесу, який пройшов на українських землях в часі німецької окупації України.

Як було вище сказано перші повстанські відділи були організовані через ОУН. Дуже скоро однак УПА втратила характер повстанських частин одної політичної організації, а набрала загально-українського характеру. До УПА включилися українські селяни, робітники та інтелігенти незалежно від того чи вони були членами ОУН чи ні. З часом процент членів ОУН в УПА став малий в порівнанні з її чисельним складом.

Крім того для існування УПА було konieczним, щоб з нею співпрацювало все населення в селах і містах. Треба було харчувати бійців, одягнути їх, лікувати тощо. Тому до безпосередньої співпраці з УПА були притягнені дуже скоро українські лікарі, господарники, суспільні діячі, які часто не були зв'язані з політичною організацією ОУН.

В цей спосіб УПА стала тією спільною збройно-політичною організацією, в якій або при якій знайшовся весь український нарід. Навіть елементи байдужі до визвольної боротьби мусіли виконувати накази УПА, як української влади. Так була доконана загально народна консолідація на площині боротьби.

В такій ситуації виразною стала потреба давши оцій консолідації в масах вислів у верховному керівництві народу. Треба було, щоб в проводі тієї всенародної боротьби став верховний політично-державний орган, в якому були б репрезентовані ті всі сили й чинники, які в той час вели визвольну боротьбу. В цей спосіб дійшло в місяці червні 1944 року на українських теренах опанованих через УПА до скликання національного конгресу, в якому були заступлені представники різних політичних середовищ та усіх верств українського народу з усіх земель України. Оцей конгрес покликав до життя Українську Головну Визвольну Раду /УТВВ/ як найвищий державний орган українського народу на час його боротьби за дер-

жавну незалежність. УГВР побудована на демократичних основах. Її виконними органами є Генеральні Секретарі, що діють через підлеглі їм адміністративні апарати.

Як виходить зі статуту УГВР її ціллю і завданнями є: "1/ Об'єднати і координувати дії всіх самостійницько-визвольних сил українського народу на всіх землях України та поза ними для національно-визвольної боротьби против всіх ворогів українського народу, зокрема проти московсько-більшевицького і німецько-гітлерівського імперіалізмів, за створення Української Самостійної Соборної Держави /УССД/.

2/ Визначити ідейно-програмові напрями визвольної боротьби українського народу.

3/ Керувати всією національно-визвольною боротьбою українського народу аж до здобуття державності і створення органів незалежної державної влади на Україні.

4/ Репрезентувати, як верховний всеукраїнський центр, сучасну політичну боротьбу українського народу в краї і за кордоном.

5/ Покликати до життя перший український державний уряд та скликати перше українське всенародне представництво."

З хвилиною повстання УГВР вся влада, яка до того часу виконувалася на опанованих через УПА теренах в імені УПА, згідно ОУН, перейшла тепер на УГВР. Також сама УПА підпорядкувалася УГВР-ді, як верховному політичному державному органі. Подібно ОУН, як політична організація визнала над собою зверхництво УГВР. Зрозумілим однак є, що з огляду на свою силу як політична організація, ОУН відігравала і відіграє поважну роль в УГВР. Тим не менше УГВР є її зверхнім органом, бо вона включає в собі всі революційні сили України, незалежно від їх партійно-політичного визначення.

4. В сучасний момент.

В кілька місяців після повстання УГВР наступив німецький відворот з цілості українських земель і прийшла нова большевицька займанщина. Український нарід зустрів її в повній підготованості до нової боротьби, яку він веде до сьогодні. Незалежно від величезних втрат понесених у війні для спільної перемоги над Фітлеризмом український нарід не здобув своєї повної незалежності. Тому, хоч сьогодні йдуть на Заході спроби, щоб побудувати мир, Україна війни ще не скінчила і веде її далі за свою повну незалежність.

Визвольна боротьба українського народу проходить в сучасний момент під керівництвом Української Головної Визвольної Ради, якої овідком є українські землі. Закордоном діє Закордонне Представництво УГВР та її Секретарят Закордонних Справ. Українська Головна Визвольна Рада є найвищим державним органом України, що в противенстві до насадженого Москвою т.зв. уряду УРСР є легальним репрезентантом волі українського народу та керує українськими визвольними змаганнями за повну державну незалежність.

Визвольна боротьба українського народу ведеться у формах повстанських дій УПА та інших підпільних формах. Головним завданням УПА є хоронити українське населення перед большевицьким терором НКВД та мобілізувати народні маси до боротьби. Українська визвольна боротьба ведеться в спільному фронті всіх народів поневолених або загрожених большевизмом, що об'єднуються в Анти-большевицькому Блоку Народів /АНБ/.

Якраз в сучасний момент проходить в ССРСР, а зокрема на Україні сильна чистка. Її жертвою падуть знову українські вчені, мистці та суспільні діячі. Згадана чистка не перший раз доказує, що

65

дегальні можливості боротьби з режимом в умовах більшовицького тоталізму не існують. Це змушує поневолені більшовизмом народи ставити передувсім на піднільну боротьбу. Це пізнав зокрема український народ впродовж 30 років його боротьби проти більшовицького імперіялізму. І тому не недоцінюючи ударів, які завдають більшовицькі заїманці українському народові, ми знаємо, що в порівнанні до інших народів він до тих ударів найкраще підготований, бо Україна розпоряджає великим досвідом визвольної боротьби та відповідними кадрами. Це ставить її на визначне місце серед поневолених народів Сходу в їх спільній боротьбі за розвал СРСР та побудову на його місці Блоку вільних незалежних держав на їх етногеографічних територіях.
